

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,

ЧЕРВІНСЬКОЇ Інни Богданівни

на докторську дисертацію Матеуша МУХАЦЬКОГО

«Теорія та освітня практика використання інформаційних технологій у розвитку особистостей у Республіці Польща», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Тема дослідження, здійсненого Мухацьким Матеушем, поза усяким сумнівом, є надзвичайно актуальною педагогічною проблемою, пов'язаною з теорією та освітньою практикою використання інформаційних технологій у розвитку особистостей у Республіці Польща.

Актуальність і важливість цієї розробки диктується четвертою інформаційною революцією, пов'язаною із винаходом комп'ютерів та комп'ютерних мереж, використанню їх в усіх сферах життєдіяльності та вагомому впливу на розвиток особистостей.

У зазначеному контексті особливого значення набуває інтеграція освіти і науки Республіки Польща у європейський і світовий простір, вивчення та впровадження передового міжнародного досвіду в освітній простір закладів вищої освіти України.

Дослідження має зв'язок із науково-дослідними проектами Республіки Польща: «Учитель майбутнього. Інноваційна програма підготовки вчителів дитячих садків та I-III класів початкової школи», «Програми навчання вчителів» (2018–2023 рр.), «Навчання на практиці. Інноваційна навчальна програма «Пізнати та зрозуміти світ», «Дистанційне навчання в епоху коронавірусу» Міністерства національної освіти Республіки Польща (2020).

Відповідно до визначеної теми, об'єктом дисертаційного дослідження обрано розвиток особистостей у процесі використання інформаційних

технологій, а предметом – система розвитку особистостей з використанням інформаційних технологій у Республіці Польща.

Найбільш істотні наукові результати, які містяться в дисертації, та нові факти, одержані здобувачем.

Аналізоване дослідження становить реальний внесок у розвиток педагогічної науки, зокрема у розробку теоретичних засад становлення і розвитку освітньої практики використання інформаційних технологій у розвитку особистостей у Республіці Польща.

Дисертантом, на нашу думку, вдало сформульовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема його мета, завдання, методологічна та теоретична основа, хронологічні межі тощо. Так, для досягнення визначеної мети вирішено окреслені завдання дослідження. Всебічно розкрито теоретичні засади використання інформаційних технологій у розвитку особистостей в освітній практиці Республіки Польща, детально увиразнено термінологічне поле дослідження.

Відповідно до визначених завдань дослідження, дисертантом ґрунтовно охарактеризовано систему розвитку особистостей з використанням інформаційних технологій у Республіці Польща.

Встановлено, що до основних структурних компонентів системи розвитку особистостей з використанням інформаційних технологій у Республіці Польща варто відносити змістові, процесуальні, організаційні, індивідуальні та інформаційні компоненти. Оскільки кожен з перелічених компонентів є підсистемою та системою нижчого порядку.

Варто відзначити, що подані завдання успішно вирішені дисертантом. Так, вивчаючи теоретичні засади використання інформаційних технологій у розвитку особистостей в освітній практиці Республіки Польща, автором встановлено основні поняття і терміни, удосконалено понятійно-категоріальний апарат, зокрема щодо визначення змісту і суті понять «інформаційні технології» і «використання інформаційних технологій у розвитку особистостей». Цілком з даними визначеннями можна погодитися.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Достовірність наукових положень і результатів дослідження підтверджується цілісністю теоретичної та методологічної обґрунтованості вихідних позицій досліджуваної проблеми, використанням комплексу різноманітних методів дослідження та їхньою адекватністю визначеній меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки і статистичною значущістю одержаних емпіричних даних, апробацією результатів дослідження.

Особливої уваги заслуговують історичні етапи використання інформаційних технологій, розроблені на основі умовного поділу на періоди і представлені у докторській дисертації.

Дисертант виділяє п'ять хронологічних етапів історичного розвитку використання інформаційних технологій, серед яких: I етап – середина ХХ ст. – 1980 р.; II етап – 1981 р. – кінець 90-х рр. ХХ ст.; III етап – початок 90-х рр. ХХ ст. – 1991 р.; IV етап – 1992 р. – кінець ХХ ст.; V етап – 2001 р. – дотепер. Такий поділ варто окреслити як позитивний, а також зауважити вагомість детального аналізу кожного етапу, поданого у докторській дисертації.

Варто відзначити розроблену дисертантом систему розвитку особистостей з використанням інформаційних технологій у Республіці Польща в аспекті різноманітних компонентів.

Особливої уваги заслуговують виділені у докторській дисертації компоненти, серед яких: змістові (знання, вміння, навички, цінності); процесуальні (дошкільна освіта, шкільна освіта, позашкільна освіта, вища освіта, освіта дорослих); організаційні (нормативно-правове, змістове, кадрове, методичне та матеріально-технічне забезпечення); індивідуальні (потреби, мотиви, здібності, якості); інформаційні (віртуальний простір, програмне забезпечення, технічне забезпечення, інформаційні ресурси).

Про намагання цілісно дослідити порушену проблему свідчать наукові підходи й напрацювання Мухацького Матеуша під час організації та проведення експерименту.

Автором представлено різноаспектний діагностичний інструментарій для перевірки впливу організаційно-педагогічних умов на розвиток особистостей у процесі використання інформаційних технологій в освітній практиці Республіки Польща та розроблено методика педагогічної оцінки розвитку особистостей, визначено та перевірено показники, рівні та критерії розвитку особистостей з використанням інформаційних технологій. Так, зокрема за результатами експерименту встановлено, що рівень розвитку особистостей з урахуванням використання ІТ в експериментальних групах порівняно з контрольними підвищився.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Привертають увагу й організаційно-педагогічні умови використання інформаційних технологій у розвитку особистостей в освітній практиці Республіки Польща, де дисертант виділяє важливість і необхідність нормативно-правових актів у сфері використання інформаційних технологій; покращання змісту освітнього процесу з урахуванням використання інформаційних технологій; наявність висококваліфікованих педагогічних кадрів; важливість методичного та матеріально-технічного забезпечення використання інформаційних технологій.

Заслуговує на увагу вирішення дисертантом завдання щодо освітньої практики у Республіці Польща використання інформаційних технологій особами з особливими освітніми потребами за основними напрямками – здоров'язберігальний, соціальний та економічний.

Докторська дисертація виконана на високому теоретичному і науково-методичному рівні. У ній представлено широку джерелознавчу базу, статистичну та аналітичну обробку даних з використанням методів кореляційного та регресійного аналізів.

Наголошуємо на високому рівні обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз рукопису

дисертації, автореферату та публікацій Мухацького Матеуша доводить достовірність викладених автором результатів, свідчить про наявність авторського підходу до висвітлення обраної наукової проблеми.

Доцільним і аргументованим є серйозний методологічний апарат, використаний здобувачем.

На нашу думку, однією з умов успішної реалізації поставлених у дисертаційній роботі завдань є досконале володіння дисертантом методологією наукового пошуку та ґрунтовна базова підготовка.

Необхідно відзначити, що тема дослідження дисертанта щодо теорії та освітньої практики використання інформаційних технологій у розвитку особистостей у Республіці Польща пов'язана з його професійною діяльністю. Понад 20 років Матеуш Мухацький проводить дослідження і плідно поєднує у Педагогічному університеті імені Комісії народної освіти у Кракові наукову та педагогічну діяльність.

Слід зауважити, що у результаті проведеного дослідження було отримано нові науково обґрунтовані результати в педагогічній науці, що вирішують важливу наукову проблему освітньої практики використання інформаційних технологій у розвитку особистостей.

Позитивного відгуку заслуговують розроблені автором освітні практики використання ІТ особами з особливими освітніми потребами у Республіці Польща, що відкриває значні можливості для життєдіяльності та розвитку їх особистостей.

Таким чином, комплексний аналіз результатів дослідження, проведений автором, дає змогу стверджувати, що запропонована система розвитку особистостей з використанням інформаційних технологій у Республіці Польща є доцільною і такою, що заслуговує на впровадження в освітню діяльність закладів вищої освіти.

Виходячи з практичних аспектів дослідження, автором підготовлено рекомендації щодо перспектив використання інформаційних технологій у розвитку особистостей в Україні з урахуванням кращих освітніх практик Республіки Польща, з врахуванням організаційного, освітнього,

інформаційного і технічного напрямів. З'ясовано, що важливим щодо використання ІТ у розвитку особистостей в Україні з урахуванням кращих освітніх практик Республіки Польща є удосконалення організаційного напрямку діяльності ЗВО.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Варто відзначити повноту розгляду проблеми дослідження, доцільність використання в тексті дисертації понятійного апарату, посилань на наукові джерела з метою підтвердження основних положень, термінологічну коректність.

У загальних висновках до дисертації стисло і чітко резюмуються хід дослідження, отримані теоретичні і практичні результати, динаміка вирішення поставлених завдань. Подані висновки і рекомендації мають важливе значення як для Республіки Польща, та і для України.

Основні положення і результати докторської дисертації достатньо апробовані на науково-практичних конференціях і семінарах та інших наукових заходах й повною мірою відображені у 36 наукових та навчально-методичних працях, серед яких 20 – статей у наукових фахових виданнях, у тому числі у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 12 – монографій, 4 статті у збірниках матеріалів конференцій та інших виданнях.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Основні теоретичні і практичні результати дослідження Мухацького Матеуша (ІТ-освітній модуль у модельній навчальній програмі з дошкільної та ранньої шкільної педагогіки; стандарти викладання дисциплін «Гіпертекстові мови та веб-розробка», «Окремі аспекти автоматизації та робототехніки», «Комп'ютерна графіка» та інші; лабораторні стенди до занять з дисципліни «Операційні системи»; серія мультимедійних матеріалів з проектування на заняттях «Комп'ютерна графіка»; навчально-методичне забезпечення дисциплін «Інформаційно-комунікаційні технології»,

«Медіапедагогіка», «Медіа в освіті», «Мультимедійні розважальні та освітні системи», «Комп'ютерна графіка», «Комп'ютерні анімації», «Мультимедійні мережеві системи» за напрямами професійної підготовки «Педагогіка», «Психологія», «Інформаційні технології») можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях щодо розвитку вищої освіти, визначення ефективності її функціонування.

Окремі результати дослідження слугуватимуть базисом для визначення оптимальних шляхів і напрямів психолого-педагогічної підготовки фахівців освітньої галузі, з метою їх подальшого вдосконалення, а також для навчання дорослих, при написанні курсових і кваліфікаційних робіт, підготовки підручників, монографій, дисертацій.

Дискусійні положення та побажання

Відзначаючи ґрунтовність докторської дисертації, вважаємо за необхідне висловити окремі міркування й побажання, що можуть слугувати предметом для конструктивних дискусій, сприяти подальшим творчим пошукам дисертанта:

1. У докторській дисертації представлено узагальнення використання інформаційних технологій у системі освіти Республіки Польща. Бажано було б більш повно розкрити використання інформаційних технологій в інших державах, що сприятиме творенню нових сторінок педагогічної компаративістики.

2. Значна увага у роботі приділена організаційно-педагогічним умовам використання інформаційних технологій у розвитку особистостей в освітній практиці Республіки Польща. Водночас було б доцільно приділити увагу і питанню застосування сучасних методик.

3. На наш погляд, більш чіткого та детального обґрунтування потребує висвітлення форм та методів використання інформаційних технологій у розвитку особистостей.

4. У розділі 4 дисертаційного дослідження детально представлено педагогічний експеримент, його результати та статистичні обробку. Водночас не наведено аналіз думок здобувачів освіти та педагогічних працівників.

5. У тексті докторської дисертації є деякі друкарські огріхи або не зовсім вдалі переклади термінів на українську мову.

Висловлені зауваження і пропозиції істотно не впливають на актуальність обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, загальну позитивну оцінку результатів представленої докторської дисертації.

Таким чином, докторська дисертація Мухацького Матеуша на тему «Теорія та освітня практика використання інформаційних технологій у розвитку особистостей у Республіці Польща» відповідає профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01, Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

Інна ЧЕРВІНСЬКА

10.02.2023 р.

